

Sygnatura akt I C 1821/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Wrocław, dnia 6 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Sławomir Urbaniak

Protokolant: Irmina Szawica

po rozpoznaniu w dniu 23 stycznia 2014 r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa A. R.

przeciwko (...) S.A w K.

o zapłatę

I. oddała powództwo;

II. nie obciąża powódki zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz strony pozwanej;

III. nie obciąża stron nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

I C 1821/12

UZASADNIENIE

Powódka A. R. domagała się w pozwie zasądzenie od strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w K. kwoty 335.606 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu. W uzasadnieniu wskazała, że od 14.04.1987 r. jest właścicielem nieruchomości składającej się z działki nr (...) położonej w W., gmina M., dla której Sąd Rejonowy w Środzie Śląskiej Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...).

Na nieruchomości powódki posadowiona jest napowietrzna linia energetyczna (...) (ze słupkiem kratowym nr (...)) oraz linia (...) (ze słupem trójrożnym żelbetowym nr (...)). Powyższe urządzenia elektroenergetyczne stanowią własność pozwanej. Powódka ani jej poprzednicy nigdy nie wyrazili na rzecz pozwanej zgody na korzystanie z gruntu w zakresie obejmującym posadowienie oraz utrzymanie linii energetycznych. Położenie oraz rodzaj napowietrznej linii energetycznej w sposób istotny zmniejszają wartość działki powódki. Z uwagi na to, że strona pozwana korzysta z działki powódki bezumownie powódka uprawniona jest do dochodzenia od strony pozwanej stosownego odszkodowania oraz wynagrodzenia. Powódka wyliczyła wysokość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu na kwotę 108.790,00 zł - zgodnie z opinią rzeczoznawcy majątkowego. Przyjmując, że wynagrodzenie dla 1 m² gruntu linii energetycznych ze strefą ograniczonego użytkowania wynosi 13,36 zł/ m², a obie linie zajmują 8.143 m², zatem ich iloczyn wynosi 108.790 zł.

Powódka dochodziła również wynagrodzenia z tytułu ustanowienia prawa służebności przesyłu. Wartość prawa służebności jest różnicą pomiędzy wartością nieobciążonej i wartością nieruchomości obciążonej służebnością. Oszacowana wartość służebności przesyłu stanowi podstawę do ustalenia wysokości jednorazowego wynagrodzenia. Na wartość prawa służebności przesyłu składają się: wartość szkody trwałej (wielkość zmniejszenia wartości nieruchomości) oraz wynagrodzenie za dalsze korzystanie z nieruchomości w strefie ochronnej. W tej sytuacji powódka wskazała wysokość wynagrodzenia za służebność przesyłu na kwotę 226.816 zł, zgodnie z opinią rzeczoznawcy

majątkowego. Powódka wezwała stronę pozwaną do dobrowolnego spełnienia świadczenia, w postaci zapłaty żądanej kwoty. Strona pozwana odmówiła zapłaty.

W odpowiedzi na złożony pozew strona pozwana (...) S.A. wniosła o oddalenie powództwa w całości, a w zakresie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu wniosła o wyłączenie tej części żądania do odrębnego postępowania.

Co do meritum treści żądania pozwu pozwany wnosił o oddalenie powództwa, podnosząc zarzut zasiedzenia służebności gruntowej na nieruchomości należącej do powódki o treści odpowiadającej służebności przesyłu z mocy samego prawa:

-w odniesieniu do elektroenergetycznej linii nr (...) oraz

- w odniesieniu do elektroenergetycznej linii nr (...),

z dnem 14.04.2007 r., która to służebność polega na prawie utrzymywania instalacji wymienionych linii, prawie do ich eksploatacji, napraw, konserwacji, całodobowego dostępu do nich oraz ich rozbudowy. Elektroenergetyczna linia wysokiego napięcia nr (...) oraz elektroenergetyczna linia średniego napięcia nr (...) wybudowane zostały w sposób zgodny z prawem przez poprzednika prawnego pozwanego, z zachowaniem wszelkich wymaganych zgód i uzgodnień. Odbioru wybudowanej linii wysokiego napięcia nr (...) dokonano mocą protokołu z dnia 20.03.1985 r., a linii średniego napięcia nr (...) wraz z transformatorową stacją elektroenergetyczną nr (...) na mocy protokołu z dnia 7.05. 1986 r. Zatem od tej daty istnieje trwale i widoczne urządzenie w postaci rzecznej linii elektroenergetycznej. W związku z tym od tego dnia na nieruchomości, która obecnie jest własnością powódki, istnieje trwale i widoczne urządzenie w postaci instalacji tejże linii elektroenergetycznej. Od tego też dnia poprzednik prawny pozwanego, a następnie sam pozwany, korzystał z ww. nieruchomości w sposób odpowiadający służebności gruntowej a zatem odpowiadający w swej treści służebności przesyłu.

Dla przedmiotowej linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia nr (...) założono odrębny paszport ogólny, a dla stacji i wybiegającej z niej linii (...) prowadzony jest paszport ogólny stacji elektroenergetycznej nr (...).

Pozwany podnosił, że zarówno pozwany, jak i jego poprzednik prawny, korzystali ze wskazanej powyżej nieruchomości, będącej obecnie własnością powódki, w zakresie posadowionych na nich elementów infrastruktury elektroenergetycznej, będąc w dobrej wierze. Stanowisko pozwanego w tej mierze znajduje oparcie w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego, gdzie przyjęcie dobrej wiary po stronie pozwanego nakazuje fakt, że infrastruktura elektroenergetyczna, będąca przedmiotem niniejszego postępowania, posadowiona na nieruchomościach stanowiących obecnie własność powódki, powstała w następstwie obowiązywania i w oparciu o przepisy ustawy z dnia 28.06.1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli (Dz. U. z 1950 r., Nr 28, poz. 256, z późn. zm.). Dodatkowo w odniesieniu do linii nr (...), przyjęcie po stronie pozwanego istnienia dobrej wiary nakazuje też fakt, iż na potrzeby przeprowadzenia budowy linii elektroenergetycznych uzyskana została przez poprzednika prawnego pozwanego stosowna decyzja wywłaszczeniowa, wydana na podstawie ustawy z dnia 12.03.1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości. Dlatego też poprzednik prawny pozwanego, a następnie sam pozwany, byli przeświadczeni, iż przysługuje im tytuł prawny do korzystania z nieruchomości stanowiącej obecnie własność powódki, albowiem możliwość korzystania z tej nieruchomości wynika z przywołanych wyżej aktów wywłaszczeniowych.

Jak dowodzi załączony do pozwu wypis aktu notarialnego z dnia 14.04.1987 r., nieruchomość objęta pozwem w niniejszej sprawie od tego dnia była własnością prywatną. Dlatego też bieg zasiedzenia służebności rozpoczął się 14.04.1987 r. Wobec powyższego nabycie służebności wskutek zasiedzenia nastąpiło we wskazanej na wstępie dacie.

Pozwana spółka podniosła także, że jej legitymacja do występowania z zarzutem zasiedzenia służebności przesyłu wynika stąd, że Zakład (...), który pierwotnie eksploatował powyższe instalacje elektroenergetyczne, został przekształcony w spółkę Zakład (...) S.A., a następnie (...) S.A., który tym samym jest następcą prawnym Zakładu (...). (...) S.A. zmieniła nazwę na (...) S.A., a następnie na (...) S.A. Obecnie nosi nazwę (...) S.A.

Z daleko posuniętej ostrożności procesowej strona pozwana podniosła, że powodowie nie udowodnili wysokości dochodzonego wynagrodzenia. Twierdziła, że niemiarodajny w tym względzie był przedłożony operat. Podstawą obliczenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powinny być pożytki cywilne, jakie z tej nieruchomości mógł uzyskać właściciel, zawierając umowę najmu, czy też dzierżawy nieruchomości, będącej w takim stanie, w jakim była w okresie, za jaki żąda wynagrodzenia. Dodała, że wynagrodzenie powinno być proporcjonalne do stopnia ingerencji posiadacza w treść cudzego prawa własności. Twierdziła przy tym, że na opisanych nieruchomościach przedmiotowa linia nie ingerowała w jakikolwiek sposób w prawo własności powodów poza obszarem fizycznie zajęty przez podpory słupów.

Powódka podtrzymując wszystkie twierdzenia wskazała, iż zarzut zasiedzenia jest bezzasadny. Decyzje z dnia 20.04.1984 r. i z dnia 30.05.1984 r. wydane na podstawie ustawy o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości nie mogą stanowić podstawy twierdzenia o posiadaniu nieruchomości powódki w dobrej wierze albowiem w obu w/ w decyzjach nie jest wymieniona działka powódki, objęta niniejszym sporem. Powódka też (ani jej małżonek) nie byli stroną postępowania, w której wydano powyższe decyzje - co wynika jasno z ich treści. Ewentualne posiadanie nieruchomości przez pozwaną może być traktowane wyłącznie jako posiadanie w złej wierze, co - w świetle treści art. 176 k.c. - wyklucza z kolei możliwość doliczenia przez pozwaną do czasu swojego posiadania, czasu posiadania przez jej poprzednika. Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, że zarzut zasiedzenia nieruchomości w treści odpowiadającej służebności przesyłu jest nieskuteczny.

Natomiast wobec kwestionowania przez pozwaną wartości dochodzonej w pozwie kwoty, pozwana podtrzymywała zgłoszony już w pozwie wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność ustalenia wartości wynagrodzenia z tytułu ustanowienia prawa służebności przesyłu oraz wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powódki przez pozwaną i jej poprzedników prawnych w okresie od 11 grudnia 2002r. do dnia wniesienia pozwu (11 grudnia 2012r.).

Pozwany (...) S.A. z w K. podniósł, że decyzja wywłaszczeniowa wydana na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12.03.1958 r. o zasadach wywłaszczania nieruchomości (t.j. Dz. U. z 1961 r., Nr 18, poz. 94, z późn. zm.) zwanej dalej „ustawą wywłaszczeniową”, stanowiła trwały tytuł prawny do korzystania z przedmiotowej nieruchomości w zakresie posadowionej tam linii elektroenergetycznej. Decyzje wywłaszczeniowe wydane zostały w okresie, kiedy przedmiotowa nieruchomość stanowiła jeszcze własność Skarbu Państwa, a zatem nie mogły one prowadzić do wywłaszczenia Skarbu Państwa bądź uszczuplenia praw właścicielskich Skarbu Państwa, a w istocie wskutek tych decyzji Skarb Państwa wyraził wolę zalegalizowania faktu posadowienia i istnienia przedmiotowej linii elektroenergetycznej na nieruchomości, która jest obecnie własnością powódki. Decyzja wywłaszczeniowa wydana została przez Państwo, zaś jej beneficjentem nie był Skarb Państwa, lecz odrębna od niego osoba prawna w postaci przedsiębiorstwa państwowego Zakładu (...). Co więcej, podkreślono, że w owym okresie zwykłą praktyką było wydawanie tego rodzaju decyzji wywłaszczeniowych również wobec nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa. Ponadto wielokrotnie tego rodzaju decyzje wywłaszczeniowe wydawane były dla danej inwestycji bez wyszczególniania poszczególnych nieruchomości, których one dotyczyły. Wobec czego okoliczność ta nie może rzutować na ważność tego aktu, w oparciu o który zresztą linia ta pełniła swe funkcje od lat 80-tych XX wieku. Ponadto zważyć należy, że tego rodzaju decyzje były następnie podstawą przeprowadzenia w pełni legalnego procesu budowlanego.

Pozwany jeszcze raz powołał się na istnienie dobrej wiary w posiadaniu służebności. W tej mierze wskazywał, że nawet gdyby hipotetycznie przyjąć, iż akty wywłaszczeniowe nie stanowią trwałego tytułu do istnienia przedmiotowej linii na gruncie powódki, to w każdym razie potwierdzają one istnienie po stronie pozwanego i poprzednika prawnego dobrej wiary co do posiadania służebności na nieruchomości powódki. Pozwany działał zgodnie z obowiązującym prawem przy nabywaniu posiadania co nie może pozostać bez znaczenia dla oceny dobrej lub złej wiary posiadacza. Przeświadczenie to pozostawało tym mocniejsze, że aż do chwili wystąpienia przez powódkę wobec pozwanego pismem z dnia 23.08.2011 r. oraz do wstąpienia na drogę sądową w niniejszej sprawie, nie wnoszono jakichkolwiek uwag ani pretensji związanych z istnieniem na przedmiotowym gruncie infrastruktury elektroenergetycznej. Zatem w

każdym razie w momencie wejścia w posiadanie służebności przez poprzednika prawnego pozwanego, ten pozostawał w dobrej wierze co do posiadania służebności nieruchomości będącej przedmiotem powództwa w niniejszej sprawie. Podniesiono także, że pozwanemu służy w tej mierze domniemanie z art. 7 k.c. Skoro zatem powódka przeczy, iż służebność została przez poprzednika prawnego pozwanego objęta we władanie w dobrej wierze, to zgodnie z art. 6 winna tę okoliczność udowodnić.

W związku z powyższym pozwany podniósł, że powódce nie służy roszczenie o zasądzenie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w oparciu o normy art. 224 § 2 k.c. w zw. z art. 225 k.c, albowiem pozwany i jego poprzednicy prawni do sierpnia 2011 r. (data doręczenia pozwanemu wezwania do zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości) pozostawali posiadaczami służebności na opisanej nieruchomości w dobrej wierze.

Pierwsza pretensja powódki wobec pozwanego w związku z istniejącą infrastrukturą elektroenergetyczną została wysunięta już po dacie wystąpienia zasiedzenia służebności, a zatem nie sposób do tego dnia przyjmować u pozwanego oraz jego poprzedników prawnych istnienia złej wiary w posiadaniu służebności na przedmiotowej nieruchomości. Więcej, nie sposób w takim stanie w ogóle mówić o bezumowności korzystania z nieruchomości.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka od 14.04.1987 roku jest właścicielem nieruchomości składającej się z działki nr (...) położonej w W., gmina M., dla której Sąd Rejonowy w Środzie Śląskiej Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...). Powódka stała się właścicielem nieruchomości gruntowej obejmującej w/w działkę na podstawie umowy sprzedaży zawartej ze Skarbem Państwa i działka ta nabyta została do dorobkowego majątku powódki i jej męża M. R..

(dowód: wypis aktu notarialnego Rep. A nr (...) z dnia 14.04.1987 r.k. 16-17 odpis z księgi wieczystej KW nr (...))

Na nieruchomościach należących do powódki znajduje się linia wysokiego napięcia(...) wraz ze słupkiem kratowym nr (...) oraz linia średniego napięcia (...) ze słupem trójrożnym żelbetowym nr (...).

(dowód: wypis nr (...) k. 15, mapa ze wskazanym przebiegiem infrastruktury elektroenergetycznej k.67).

Elektroenergetyczna linia wysokiego napięcia nr (...) w W. wybudowana została w 1985r. przez poprzednika prawnego strony pozwanej- Zakład (...) we W. na potrzeby przeprowadzenia budowy linii elektroenergetycznych napowietrznych (...) W. L. - Ś.. Inwestycja przeprowadzona została na podstawie decyzji z 20.04.1984 r. i decyzji z dnia 30.05.1984 r. wydanych na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12.03.1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości. W decyzji tej zezwolono inwestorowi na wejście na grunt właścicieli i użytkowników w związku z budową linii. Osobom uprawnionym przysługiwało też prawo dostępu do urządzeń celem dokonywania czynności związanych z ich konserwacją. **(dowód:** kopia decyzji nr (...), z dnia 12 kwietnia 1984 r.; k.68-69, kopia decyzji nr (...), z dnia 15 czerwca 1984 r.; k.70, kopia decyzji nr z dnia 30 maja 1984 r.; k.71, kopia decyzji z dnia 20 kwietnia 1984 r.k.73-74).

Odbioru wybudowanej linii dokonano mocą protokołu z dnia 20.03.1985 r. w którym uznano, że jest gotowa do rozpoczęcia eksploatacji

(dowód: kopia protokołu przekazania i przyjęcia do eksploatacji inwestycji z dnia 20 marca 1985 v.k.75-82).

Dla przedmiotowej linii elektroenergetycznej założono paszport ogólny linii elektroenergetycznej nr (...), w którym odnotowywane były zabiegi eksploatacyjne dotyczące powyższej linii.

(dowód: kopia paszportu ogólnego linii elektroenergetycznej nr (...) k. 83-90).

W dniu 7.05.1986 r. zakończona została budowa przez poprzednika pozwanego elektroenergetycznej linii średniego napięcia nr (...), wraz z transformatorową stacją elektroenergetyczną nr (...), której linia ta służy. Linia

elektroenergetyczna nr (...) wybudowana została wyłącznie na potrzeby zasilenia obiektów służących prowadzeniu działalności zarobkowej przez małżonków R. (ich gospodarstwa rolnego), przy ich aprobachie i współdziałaniu.

(dowód: kopia Decyzji Nr (...), z dnia 28 lutego 1986 r.k.90, kopia protokołu odbioru technicznego i przekazania do eksploatacji inwestycyjnych Nr (...) z dnia 7 maja 1986 r., k.91).

Dla w/w stacji i wybiegającej z niej linii (...) prowadzony jest paszport ogólny stacji elektroenergetycznej nr (...) (linia (...) stanowi odgałęzienie służące jedynie dostarczaniu energii do stacji (...)).

(dowód: kopia paszportu ogólnego stacji elektroenergetycznej nr (...), k.92-96).

Od lat 1986-87 na nieruchomości, która obecnie jest własnością powódki, istnieje trwałe i widoczne urządzenie w postaci instalacji w/w linii elektroenergetycznej. Linia elektroenergetyczna przebiegająca przez grunt powoda była nieprzerwanie użytkowana od 1986 r. przez poprzednika prawnego strony pozwanej - Zakład (...) wchodzący w skład wielozakładowego przedsiębiorstwa państwowego działającego pod nazwą Zjednoczenie (...) z siedzibą w L..

W związku z likwidacją Zjednoczenia (...), Zakład (...) wszedł w skład Zakładów (...). W dniu 1.07.1976 r. Zakłady (...) uległy likwidacji, a zakłady energetyczne wchodzące w skład tego przedsiębiorstwa wielozakładowego, zostały włączone do Zakładów (...).

W dniu 16.01.1989 r. przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) został wyodrębniony z Zakładów (...).

W dniu 12.07.1993 r. Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) zostało przekształcone w Zakład (...) S.A. we W., a następnie w 2004 r. w (...) S.A. we W..

Spółka ta z dniem 20.03.2008 r. zmieniła firmę na (...) S.A. we W., z dniem 31.12.2008 r. na (...) S.A. we W., a z dniem 1.09.2011 r. nazwę i siedzibę na (...) S.A. w K..

(dowód: kopia zarządzenia Ministra Przemysłu z dnia 01 czerwca 1945 r.k.97, kopia odpisu rejestru przedsiębiorstw państwowych z dnia 12 kwietnia 1969 r.k.98, kopia wyciągu z Rejestru przedsiębiorstw z dnia 26 października 1976 r.k.99, kopia zarządzenia Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 r.;k.100-101, kopia postanowienia Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej z dnia 19 maja 1989 r., sygn. akt Ns PP-387.k.102, kopia wyciągu z wypisu Aktu Notarialnego z dnia 12.07.1993r. k.103-105 sporządzonego przed notariuszem T. J. w Notarialnego w W., kopia postanowienia Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej VI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego 17 czerwca 2004 r., sygn. akt WR.VI NS-REJ.KRS/(...) k. 107 -108, kopia postanowienia Sądu Rejonowego dla Wrocławia Fabrycznej VI Gospodarczy z dnia 29 lipca 1993 r., k.106, postanowienie Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu z dnia 20 marca 2008 r., k.109, kopia postanowienia Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu, VI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego z 31 grudnia 2008 r., sygn. akt WR.VI NS-REJ.KRS/(...) k. 110-112, kopia postanowienia Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu, VI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego z 16 stycznia 2009 r., sygn. akt WR.VI NS-REJ.KRS/(...) k. 113-114, kopia postanowienia Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej, VI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, z dnia 01 września 2011 r., sygn. akt WR.VI NS-REJ.KRS/(...)k. 1150-119).

Strona pozwana ani jej poprzednicy prawni nigdy nie czynili żadnych uzgodnień z powodami w kwestii korzystania z sieci energetycznej przebiegającej przez ich nieruchomości. Strona pozwana i jej poprzednicy prawni korzystali z nieruchomości strony powodowej w celu konserwacji, inspekcji i naprawy sieci.

(dowód: przesłuchanie świadków i stron)

Pismem dnia 23.08.2011 r. powódka wezwała stronę pozwaną do dobrowolnego spełnienia świadczenia.

(dowód: wezwanie do zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości z dnia 23.08.2011r.)

Sąd zważył co następuje:

PODSTAWA ŻĄDANIA

Świadczenie strony pozwanej, którego spełnienia powódka dochodzi w niniejszym postępowaniu, stanowi wynagrodzenie za korzystanie przez stronę pozwaną z nieruchomości należących do powódki. Roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy przysługujące właścicielowi wobec posiadacza samoistnego (art. 224 § 2 i art. 225 k.c.) lub wobec posiadacza zależnego (art. 230 k.c.) należy do tzw. roszczeń uzupełniających roszczenie właściciela o wydanie rzeczy, czyli, innymi słowy, do roszczeń uzupełniających roszczenie windykacyjne. Jako roszczenie uzupełniające roszczenie windykacyjne pozostaje ono z nim w ścisłym związku. Związek ten wyraża się tym, że jest ono uwarunkowane ziszczeniem się przesłanek uzasadniających roszczenie windykacyjne (por. wyrok SN z dnia 31.03.2004 r., II CK 102/03, LEX nr 303343). Tym samym władającemu rzeczą służą wobec właściciela takie same zarzuty, jak w przypadku obrony przed roszczeniem wydobywczym, a więc w pierwszej kolejności zarzut przysługiwania posiadaczowi skutecznego względem właściciela prawa do władania cudzą rzeczą (art. 222 §1 k.c.).

W odpowiedzi na pozew strona pozwana podniosła zarzut zasiedzenia służebności, który miał niewątpliwie charakter niweczący zarówno ewentualne prawo żądania wydania spornej części nieruchomości, jak i prawo domagania się wynagrodzenia na bezumowne korzystanie z nieruchomości. Podkreślić należy, że nabycie własności następuje ex lege z upływem terminu zasiedzenia, przy czym w ocenie Sądu nie było przeszkód, by przy okazji niniejszego postępowania sądowego uwzględnić upływ terminu zasiedzenia, skoro od stwierdzenia tej okoliczności zależał wynik procesu (por. uchwała (7) SN z dnia 10 lutego 1951 r., C 741/50, OSN (C) 1951/1/2; wyrok SN z 12 grudnia 2008 r., II CSK 389/08, LEX nr 484715).

SŁUŻEBNOŚĆ PRZESYŁU

W rozpoznawanej sprawie nie było sporu co do tego, że strona pozwana korzystała z nieruchomości powoda w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej i była posiadaczem służebności (art. 352 k.c.).

Chociaż przed wejściem w życie w dniu 3.08.2008 r. przepisów art. 305(1)-305(4) k.c. o służebności przesyłu, dodanych przez ustawę z dnia 30.05.2008 r. o zmianie ustawy - kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 731), przepisy nie przewidywały wprost tego rodzaju służebności, w orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmowano, stosując w drodze analogii art. 145 k.c., możliwość ustanowienia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3.06.1965 r., III CO 34/65, OSNCP 1966, nr 7-8, poz. 109 i uchwała z dnia 30.08.1991 r., III CZP 73/91, OSNCP 1992, nr 4, poz. 53), a także dopuszczalność nabycia jej w drodze zasiedzenia, za którym to stanowiskiem opowiada się także Sąd rozpoznający niniejszą sprawę. W uchwale z dnia 7.10.2008 r., III CZP 89/08 ("Biuletyn SN" 2008, nr 10, s. 8) Sąd Najwyższy przyjął, że także przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu w art. 305(1)-305(4) k.c. dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu oraz wskazał, że nabycie takie następuje przez przedsiębiorcę, a nie właściciela nieruchomości władnącej, który przy instytucji służebności przesyłu w ogóle nie występuje.

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (zwłaszcza protokołów odbioru inwestycji) jednoznacznie wynikało, że strona pozwana i jej poprzednicy prawni od roku 1985-86 korzystali nieprzerwanie ze spornych gruntów w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu (poprzez wzniesienie na gruncie trwałych i widocznych urządzeń do przesyłu energii elektrycznej oraz korzystanie z nich w tym celu, jak również w celu konserwacji i naprawy). Takie posiadanie było posiadaniem w rozumieniu art. 352 § 1 k.c. i prowadziło do zasiedzenia. Jak to przyjęto w orzecznictwie, przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności trzeba mieć na względzie, że zgodnie z art. 292 k.c. do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie stosuje się przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie tylko odpowiednio. Tym samym posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości. Przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o

faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność, władanie zaś w zakresie służebności gruntowej kwalifikuje się, zgodnie z art. 336 k.c., jako posiadanie zależne (vide wyrok SN z dnia 31 maja 2006 r., IV CSK 149/05, niepubl., postanowienie SN z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08).

Skoro dopuszczalne było nabycie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu (por. postanowienie SN z dnia 10.07.2008 roku, III CSK 73/08, LEX 461735), w tym także na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego (por. postanowienie SN z dnia 04.10.2006 roku, II CSK 119/06, Lex 447190), to w ocenie Sądu w niniejszej sprawie zaszyły przesłanki do zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w K..

Dla przyjęcia, że pozwana spółka zasiedziała służebność gruntową odpowiadającą w swej treści służebności przesyłu, konieczny był upływ 20 lat, przy przyjęciu, że posiadanie części nieruchomości powódki przez spółkę (...) S.A. w K., jako następcy prawnego Zakładu (...), było uzyskane w dobrej wierze.

DOBRA WIARA POSIADACZA

Możliwość przyjęcia dobrej wiary posiadacza w analogicznych sytuacjach przewiduje w utrwalonym orzecznictwie Sąd Najwyższy, którego zdaniem przyjęcie dobrej wiary po stronie pozwanego nakazuje fakt, że infrastruktura elektroenergetyczna, będąca także przedmiotem niniejszego postępowania, posadowiona na nieruchomościach stanowiących obecnie własność powódki, powstała w następstwie obowiązywania i w oparciu o przepisy ustawy z dnia 28.06.1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli (Dz. U. z 1950 r., Nr 28, poz. 256, z późn. zm.). Judykatura wskazuje, że „posiadanie służebności gruntowej polegającej na korzystaniu z trwałych i widocznych urządzeń posadowionych na nieruchomości przez przedsiębiorstwo energetyczne, może być uznane za posiadanie w dobrej wierze z chwilą jego objęcia, na podstawie przepisów ustawy z dnia 28.06.1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli (Dz. U. Nr 28, poz. 256 ze zm.)” (vide: Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23.09.2010 r., III CSK 319/09).

Dodatkowo, w odniesieniu do linii nr (...), przyjęcie po stronie pozwanego istnienia dobrej wiary nakazuje fakt, iż na potrzeby przeprowadzenia budowy linii elektroenergetycznych uzyskane zostały przez poprzednika prawnego pozwanego stosowne decyzje wywłaszczeniowe, wydane na podstawie ustawy z dnia 12.03.1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości. Dlatego też poprzednik prawny pozwanego, a następnie sam pozwany, byli przeświadczeni, iż przysługuje im tytuł prawny do korzystania z nieruchomości stanowiącej obecnie własność powódki, albowiem możliwość korzystania z tej nieruchomości wynikała z przywołanych wyżej aktów wywłaszczeniowych. Również to stanowisko pozwanego znajduje oparcie w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego, gdzie traktuje się, iż „objęcie przez przedsiębiorstwo państwowe (...) nieruchomości w posiadanie na podstawie (...) ustawy z dnia 12.03.1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r., Nr 10, 64 ze zm.) w celu budowy urządzeń przesyłowych uzasadnia przyjęcie dobrej wiary przedsiębiorstwa jako posiadacza służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu (art. 292 w związku z art. 172 par. 1 k.c.)” (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17.12.2008 r., I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15; por.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8.01.2009 r., I CSK 265/C 523632).

Dysponując decyzją wywłaszczeniową strona pozwana i jej poprzednicy prawni mieli usprawiedliwione podstawy do przekonania, że przysługuje im takie prawo do władania nieruchomością, jakie wykonywali. Zdaniem Sądu decyzje z 20.04.1984 r. i z 30.05.1984r. przedłożone w sprawie przez stronę pozwaną są tytułem prawnym dla przedsiębiorcy przesyłowego, w tym także dla strony pozwanej, do stałego korzystania z wymienionej w tej decyzji nieruchomości (uchwała Sądu Najwyższego z 20.01.2010 r., III CZP 116/09). Ograniczenie własności na podstawie art. 35 powołanej ustawy mieści się w granicach szeroko rozumianego wywłaszczenia, co wiąże się z trwałością stanu, jaki decyzja stwarza, obejmując sobą każdorazowego właściciela nieruchomości, której dotyczy oraz każdorazowego przedsiębiorcę przesyłowego wstępującego w miejsce pierwotnego adresata decyzji (wyrok SN z dnia 21.02.2009 r., II CSK 394/08, Lex nr 491553). Z powołanego art. 35 ustawy wynika zarówno uprawnienie wskazanych w nim podmiotów do

korzystania z cudzej nieruchomości, jak i trwale ograniczenie zakresu uprawnień właściciela. Decyzja administracyjna uprawniająca inwestora do zajęcia gruntu oraz budowy urządzeń przesyłowych, zobowiązująca właściciela do udostępnienia tego gruntu oraz znoszenia działań związanych z zakładaniem tych urządzeń i ich eksploatacją, doprowadza do nawiązania między inwestorem a właścicielem nieruchomości stosunku cywilnoprawnego o cechach trwałości (postanowienie SN z dnia 5.07.2007 r., II CSK 156/07, OSNC 2008, nr 9, poz. 103).

Z powyższych względów należało przyjąć, że stronie pozwanej przysługuje skuteczny względem powodów tytuł prawny do korzystania z nieruchomości stanowiących ich własność, który swoje źródło ma w decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości.

Zdaniem Sądu nie zasługują przy tym na uwzględnienie twierdzenia strony powodowej, jakoby przedłożona w sprawie decyzja wywłaszczeniowa nie mogła swoim zakresem obejmować spornych nieruchomości. W tym względzie Sąd w całości podzielił argumentację strony pozwanej o odrębności podmiotowej przedsiębiorstw państwowych od Skarbu Państwa, pomimo istnienia do 1989 r. zasady jednolitej własności państwowej. Z uregulowań art. 33 § 1, art. 34, art. 40 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1.10.1990 r. wynikało bowiem, że przedsiębiorstwa państwowe miały odrębną od Skarbu Państwa osobowość prawną, a ponadto, w odniesieniu do mienia będącego w ich zarządzaniu, były w stosunkach cywilnoprawnych podmiotami praw i obowiązków. Dlatego też Sąd uznał, że na potrzeby budowy linii elektroenergetycznej na nieruchomościach stanowiących własność Skarbu Państwa mogła być wydana decyzja wywłaszczeniowa na rzecz przedsiębiorstwa państwowego (zakładu energetycznego).

Podreślić też trzeba, że mimo, iż sporna decyzja nie określała poszczególnych nieruchomości, które zostały „wywłaszczone”, to z jej treści wynika, że dotyczyła wszystkich nieruchomości położonych na trasie przebiegu infrastruktury elektroenergetycznej, a zatem także nieruchomości, które następnie stały się własnością powódki.

Decydująca w ocenie dobrej lub złej wiary była zaś chwila objęcia przez poprzednika prawnego strony pozwanej władania nieruchomością w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu. Ponadto podnieść trzeba, że pozwanemu służy w tej mierze domniemanie z art. 7 k.c. Skoro zatem powódka przeczy, iż służebność została przez poprzednika prawnego pozwanego objęta we władanie w dobrej wierze, to zgodnie z art. 6 winna tę okoliczność udowodnić, czego jednak nie uczyniła. To domniemanie prawne znajduje zastosowanie także do nabywania służebności gruntowej przez zasiedzenie (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25.02.2009 r.) . Zdaniem Sądu, ustanowione w art. 7 k.c. domniemanie dobrej wiary, nie zostało w tej sprawie obalone.

TEMIN ZASIEDZENIA

Z wejściem w życie ustawy z 28.07.1990 r. o zmianie ustawy kodeks cywilny, tj. od 1.10. 1990 r., przestały istnieć ograniczenia dopuszczalności nabycia przez zasiedzenie własności państwowej. Niemniej jednak powódka objęła własność przedmiotowej nieruchomości jeszcze wcześniej tj. 14.04.1987 r. i od tego dnia nieruchomość była własnością prywatną. Dlatego też bieg zasiedzenia służebności rozpoczął się 14.04.1987 r. (vide: uchwała 7 Sędziów Sądu Najwyższego, III CZP 100/05; postanowienie Sądu Najwyższego z 11.02.2011 r., I CSK 247/10). i upłynął po 20 letnim okresie posiadania w dobrej wierze (według nowych przepisów wprowadzonych 1.10.1990 r.) tj. upłynął z dniem 14.04.2007 r.

PRZEKSZTAŁCENIA PODMIOTOWE PO STRONIE POZWANEGO

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie nie było żadnych podstaw do przyjęcia, że posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwo państwowe przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej kodeks cywilny z 1989 r. nie było posiadaniem w rozumieniu art. 352 § 1 k.c. i nie mogło prowadzić do zasiedzenia (postanowienie SN z 12.01.2012 r., IV CSK 183/11, Lex nr 1130302). W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto zgodnie, że wprawdzie ze względu na zasadę jednolitego funduszu własności państwowej państwowa osoba prawna nie mogła przeciwstawić Skarbowi Państwa jakichkolwiek własnych uprawnień, jednakże w stosunkach zewnętrznych z osobami trzecimi miała pozycję taką jak właściciel. W konsekwencji wszelkie roszczenia, jakie powstawały ze względu na składniki mienia państwowego pozostające w zarządzie państwowej osoby prawnej, realizowała w imieniu własnym ta osoba (uchwała

składu siedmiu sędziów z dnia 16.10.1961 r., I CO 20/61, OSN 1962, nr II, poz. 41; postanowienie z dnia 14.06.1963 r., I CR 336/63, OSNCP 1964, nr 11, poz. 223; uchwała z dnia 27.06.1984 r., III CZP 28/84, OSNCP 1985, nr 1, poz. 11). O ile więc w relacjach wewnętrznych między Skarbem Państwa a państwową osobą prawną posiadaczem samoistnym nieruchomości państwowej było zawsze Państwo, o tyle z punktu widzenia relacji zewnętrznych przedsiębiorstwo państwowe, które władano oddaną mu w zarząd nieruchomością, powinno być uznawane za posiadacza samoistnego nieruchomości niezależnie od tego, czy była to nieruchomość państwowa. Pogląd ten znalazł wyraz w uzasadnieniu wyroku z dnia 15.04.1966 r., I CR 80/66 (OSNCP 1967, nr 2, poz. 24), w którym Sąd Najwyższy uznał, że chociaż posiadanie wykonywane przez jednostkę państwową stanowi - w myśl zasady wypowiedzianej w art. 128 § 1 k.c. - posiadanie państwowe, to jednak w wypadku, gdy jego przedmiot znajduje się w zarządzie państwowej osoby prawnej, na zewnątrz ta osoba prawna, a nie Skarb Państwa występuje - zgodnie z art. 128 § 2 k.c. - jako posiadacz. Przedsiębiorstwo państwowe mogło zatem występować z roszczeniem przewidzianym w art. 231 § 1 k.c., z tym, że ze względu na zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, nabywana nieruchomość stawała się własnością państwową.

W toku postępowania strona pozwana wykazała, że jest następcą prawnym tego przedsiębiorstwa i w konsekwencji może doliczyć do terminu zasiedzenia okres posiadania jej poprzednika. Z przedłożonych przez pozwanego dowodów wynika bowiem, że linia elektroenergetyczna przebiegająca przez grunt powoda była nieprzerwanie użytkowana od 1985 r. przez poprzednika prawnego strony pozwanej - Zakład (...) wchodzący w skład wielozakładowego przedsiębiorstwa państwowego działającego pod nazwą Zjednoczenie (...) z siedzibą w L.. W związku z likwidacją Zjednoczenia (...), Zakład (...) wszedł w skład Zakładów (...). W dniu 1.07. 1976 r. Zakłady (...) uległy likwidacji, a zakłady energetyczne wchodzące w skład tego przedsiębiorstwa wielozakładowego, zostały włączone do Zakładów (...). W dniu 16.01.1989 r. przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) zostało wyodrębnione z Zakładów (...). W dniu 12.07.1993 r. Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) zostało przekształcone w Zakład (...) S.A. we W., a następnie w 2004 r. w (...) S.A. we W.. Spółka ta z dniem 20.03.2008 r. zmieniła firmę na (...) S.A. we W., z dniem 31.12.2008 r. na (...) S.A. we W., a z dniem 1.09. 2011 r. nazwę i siedzibę na (...) S.A. w K..

Sąd podzielił dalej stanowisko pozwanego który wskazywał, że jeżeliby nawet przyjąć, że z uwagi na istnienie do dnia 01.02.1989 r. tzw. „zasady jednolitej własności państwowej (art. 128 § 1 k.c. w jego pierwotnym brzmieniu) nabycie tej służebności nastąpiło do majątku Skarbu Państwa, a nie do majątku poprzednika prawnego pozwanego - przedsiębiorstwa państwowego Zakładu (...), to jednak obecnie ostatecznym beneficjentem tak nabytej przez zasiedzenie służebności jest pozwany - (...) S.A. jako następca prawny pod tytułem ogólnym przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...), będącego z kolei sukcesorem Skarbu Państwa co do nabytej przez zasiedzenie służebności.

Trzeba bowiem zauważyć, że pozwany jest następcą prawnym swych poprzedników pod tytułem ogólnym (w drodze sukcesji generalnej), albowiem powstał na podst. art. 492 k.s.h. i art. 494 k.s.h., w drodze przekształcenia jednoosobowej spółki Skarbu Państwa Zakład (...) S.A.". Tym samym jest następcą prawnym co do wszystkich praw i obowiązków posiadanych przez Zakład (...) S.A. Sukcesja praw i obowiązków cywilnoprawnych oznacza, że spółki sukcesorki, tj. przejmujące lub nowo związane, wstępują z dniem przyłączenia we wszystkie prawa i obowiązki spółek przejmowanych. Przyjęta więc została konstrukcja prawna sukcesji uniwersalnej, która następuje z dniem połączenia. Dla zaistnienia skutków w postaci sukcesji nie są potrzebne żadne dodatkowe czynności poza tymi, których należy dokonać w postępowaniu łączeniowym. Sukcesja następuje *uno actu* z dniem połączenia. W przypadku łączenia spółek nie ma problemu niewykazania określonych składników spółek łączących się. Nie ma więc potrzeby zamieszczania w planie połączenia dokładnego spisu składników majątkowych, gdyż łączące się majątki przejdą na jeden podmiot". (vide: Andrzej Kidyba, Kodeks spółek handlowych. Tom II. Komentarz do k.s.h. Kantor Wydawniczy Zakamycze 2002, str. 850-851).

Wobec tego, jeżeli poprzednik prawny pozwanego nabył przedmiotowe służebność zatem *ex lege* zasiedziane prawo weszło w skład jego majątku, to wówczas pozwany jako następca prawny tego podmiotu, w wyniku przekształcenia Zakładu (...) S.A. w trybie art. 492 k.s.h. i art. 494 k.s.h. w drodze sukcesji nabył przedmiotowe ograniczone prawo rzeczowe z mocy samego zdarzenia przekształceniowego. Zatem prawo to służy obecnie pozwanemu. Z kolei jednoosobowa spółka Skarbu Państwa Zakład (...) S.A. powstała z przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego

Zakład (...). Przekształcenie to nastąpiło mocą aktu notarialnego z dnia 12.07.1993 r. Należy jednocześnie podkreślić, że powyższe przekształcenie miało miejsce w oparciu o art. 5 ustawy z dnia 5.02.1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. Nr 16, poz. 69) - zwanej dalej „ustawą przekształceniową”. Art. 5 ustawy przekształceniowej z kolei jest jedynie transpozycją normy art. 8 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 13.07.1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych z 1990 r. (Nr 51, poz. 298, z późn. zm.). Zaś zarówno zgodnie z treścią art. 5 ustawy przekształceniowej, jak i z brzmieniem art. 8 ust 2 i 3 ustawy prywatyzacyjnej, spółka powstała w wyniku tego typu przekształcenia wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki uprzednio istniejących, a przekształconych przedsiębiorstw państwowych.

Zatem pozwany, jako następca prawny tak powstałej spółki prawa handlowego Zakładu (...) S.A. nabył wszelkie prawa i obowiązki podmiotu przekształconego z przedsiębiorstwa państwowego w drodze sukcesji uniwersalnej.

Reasumując skoro strona pozwana była posiadaczem służebności przesyłu w dobrej wierze, to zgodnie z postanowieniami przepisu art. 224 par. 1 zd. 1 k.c. nie była obowiązana wobec właściciela do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy. Powyższego nie zmienia fakt wytoczenia powództwa w niniejszej sprawie albowiem nie jest to powództwo o wydanie nieruchomości (usunięcie z niej urządzeń przesyłowych), z wytoczeniem którego ustawodawca wiąże między innymi skutek powstania roszczenia o wynagrodzenie. W ocenie Sądu w całym okresie za który powódka dochodziła roszczenia z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości (12.2002 r. – 12.2012 r.) strona pozwana była posiadaczem służebności w dobrej wierze, bądź (od roku 2007) służebność tę już nabyła wobec czego powództwo o zapłatę z tego tytułu podlegało oddaleniu.

Dodatkowo, w sytuacji zasiedzenia służebności przesyłu za bezzasadne należało uznać oparte na treści art. 305(1) k.c. roszczenie o wynagrodzenie za samo ustanowienie prawa służebności przesyłu.

Sąd oddalił również wnioski dowodowe powódki o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność ustalenia wartości wynagrodzenia z tytułu ustanowienia prawa służebności przesyłu oraz wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powódki przez pozwaną i jej poprzedników prawnych w okresie od 11.12.2002 r. do dnia wniesienia pozwu (11.12.2012 r.). Nieuwzględnienie powództwa co do zasady czyniło bowiem bezprzedmiotowym weryfikację twierdzeń powódki o należnym jej wynagrodzeniu.

Rozstrzygnięcie o kosztach Sąd oparł na treści art. 102 kpc mając na względzie sytuację rodzinną i majątkową powódki, która legła u podstaw zwolnienia powódki od kosztów sądowych w sprawie.